

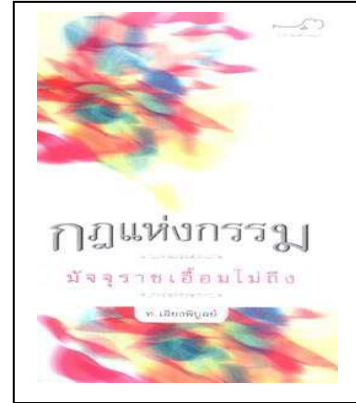
บทวิจารณ์หนังสือ : **BOOK REVIEW**
เรื่อง “กฎแห่งกรรม : มัจจุราชมืดไม่ถึง”

ผู้เขียน : ท.เลียงพิบูลย์

ปีที่พิมพ์ : 2548

สำนักพิมพ์ : ช้างทอง จำกัด

จำนวนหน้า : 208 หน้า

พระธงชัย โกวิท และ บุญส่ง สินธุ์นอก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Phra Thongchai Kovito and Boonsong Sinthunok
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: jacknitikorn2517@gmail.com

บทนำ

กฎแห่งกรรมเป็นหลักคำสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในสังคมชาวพุทธไทยคำสอนเรื่องนี้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนมิใช่น้อย ทำให้การดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักศีลธรรมและเกิดสันติสุข เพราะการกระทำใดๆที่ไม่ดีผลกรรมก็จะสนองตอบผู้กระทำเหมือนเรากำตุลีสั่งไปทางลมพัดพาตุลีสู่ผู้ที่ยืนอยู่ในทิศทางลมผ่านฉนั้น ผู้วิจารณ์ได้หยิบยกเอาหนังสือเรื่องดังกล่าวขึ้นมาวิจารณ์ เพราะตระหนักถึงความเชื่อกฎแห่งกรรมในสังคมชาวพุทธไทยนั้นมีความสำคัญและส่งผลดีต่อระบบจริยธรรมของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี

บรรดาปราชญ์พุทธไทยผู้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในอดีตจนปัจจุบัน คือ ท.เลียงพิบูลย์หรือชื่อเต็มว่า ทองหยก เลียงพิบูลย์ ท่านผู้นี้ได้มีอิทธิพลต่อแนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยเป็นอย่างมาก จนมีการจัดตั้งชมรมกฎแห่งกรรม มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำมาเขียนหรือบรรยายให้ผู้ชมได้รับฟัง รวมถึงการร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การพิมพ์หนังสือเรื่องกฎแห่งกรรมเผยแพร่

* วันที่รับบทความ: 23 มกราคม 2565; วันแก้ไขบทความ 2 มีนาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 7 มีนาคม 2565

Received: January 23, 2022; Revised: March 2, 2022; Accepted: March 7, 2022

และผู้นำไปออกอากาศของวิทยุ สร้างเป็นบทละครวิทยุและโทรทัศน์ ทำให้ผู้ฟังได้ซาบซึ้งในการทำดี และเกลียดกลัวการทำชั่วทางกาย วาจาและใจ เป็นจำนวนมาก

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจารณ์จึงหยิบยกมาวิจารณ์ เพื่อเสนอความเชื่อกฎแห่งกรรมการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วแบบง่ายๆ ที่คนทั่วไปเข้าใจได้อย่างดี เป็นการสอนหลักพุทธจริยธรรม ประโยชน์คุณค่าของกฎแห่งกรรม ดังรายละเอียดที่นำเสนอในแต่ละบทต่อไปนี้

กฎแห่งกรรมนี้ผู้เขียนได้เสนอเป็นชุดๆ ผู้วิจารณ์เลือกกฎแห่งกรรมชุดที่ 3 มัจจุราชเอื่อมไม่ถึง โครงสร้างประกอบไปด้วย

1. มัจจุราชเอื่อมไม่ถึง

ชีวิตคนเราก็แปลกบางครั้งสิ่งที่เรานึกไม่ถึงก็เป็นไปได้ เป็นเพราะกุศลคุณงามความดีที่เคยทำไว้ซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เมื่อถึงจังหวะกรรมดีช่วยผลักดันชีวิตให้รอดพ้นเงื้อมมือมัจจุราช(ความตาย)ได้ทันท่วงที ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพื่อนผู้เขียนเป็นนายอำเภออยู่ปราจีนบุรีเดินทางไปราชการต่างอำเภอ ปฏิบัติราชการเสร็จก็มานั่งทานข้าวกับเพื่อนสนิทที่นัดกันไว้อีก 3 คน ระหว่างทานข้าวอยู่นั้น เรือโดยสารกลับบ้านก็มาเทียบฝั่ง นายอำเภอเพิ่งจะทานข้าวได้ 2-3 คำ ก็ขอตัวกลับ เพื่อนไม่ยอมคະยั้งคະยอให้อยู่ต่อ บอกให้นายเรือรอก็ได้ แต่นายอำเภอไม่ยอมทำตามที่เพื่อนขอ เพราะไม่อยากเอาเปรียบคนอื่นและเป็นคนเห็นแก่ตัวในสายตาประชาชน จึงนั่งเรือกลับบ้านทันที รุ่งเช้ามานายอำเภอได้รับข่าวว่าเพื่อนสนิททั้งสามคนเสียชีวิต เนื่องจากอาหารเป็นพิษ หมอตรวจพบว่าเป็นอหิวาตกโรคอย่างรุนแรง

เป็นเรื่องที่น่าคิดว่าบุคคลที่ประกอบกรรมดี เห็นประโยชน์ส่วนรวมของผู้อื่นมาก่อนประโยชน์ส่วนตัว ทางพระชี้ให้เห็นกฎแห่งกรรมดี ทั้งที่ความตายเฉียดเข้ามาใกล้ แต่ความดีได้แทรกเข้าไปขัดเพื่อให้อรอดพ้นจากความตายได้ทันท่วงที (ท.เสียงพิบูลย์, 2548 : 11)

พระมิลินท์ตรัสถามว่า คุณก่อนพระนาคเสน บุญกับบาปอะไรดูดีมากกว่ากัน พระนาคเสนทูลตอบว่า บุญดูดีมากกว่า พระยามิลินท์ถามต่อว่า ทำไมต้องเป็นเช่นนั้นเล่า พระนาคเสน ตอบว่า บาปย่อมมีผลเป็นทุกข์ ส่วนบุญย่อมตามอำนาจความสุข ซึ่งเป็นเหตุชวนให้ผู้ที่ได้รับผลเช่นนั้นพยายามสั่งสมต่อไปอีกเพราะบุญมีผลเป็นที่จับใจของผู้กระทำเช่นนี้จึงดูดีมากกว่า (ว.วชิรเมธี, 2555 : 46)

2. คิดสั้น

เมื่อตอนผู้เขียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีหนุ่มจีนคนหนึ่งจะมาขายปาต่องโก๋ทุกเช้าที่หน้าโรงเรียน ใครขอให้ร่ำรวยเงินให้ดู หนุ่มจีนคนนี้จะร่ำรวยเงินให้ดูทุกครั้ง อยู่มาวันหนึ่งหนุ่มจีนคนนี้ได้ผูกคอตายบนต้นตะขบ เมื่อมาคิดดูแล้วหนุ่มจีนนี้ไม่น่าฆ่าตัวตายเลย เพราะก่อนที่จะตายแกยังรีนรีงร่ำรวยอย่างสนุกสนาน ตอนใช้ผ้าผูกกับต้นไม้ก็ยังร้องขายปาต่องโก๋ปกติ พอกลับถึงบ้านผู้แต่งก็เล่าให้แม่ฟัง แม่บอกว่า “นี่แหละผีมันชวนไป ตัวเองคงจะไม่ตั้งใจผูกคอตายเป็นแน่” แล้วพูดต่อว่า คล้ายกับเรื่องเพื่อนแม่ ผู้เป็นแม่เล่าว่า เมื่อแม่ยังสาวมีเพื่อนคนหนึ่งชื่อ มะลิ เป็นสาวสวยใจบุญ แต่แปลกที่ใส่บาตรเฉพาะภิกษุชรา มะลิเคารพหลวง

ตาท่านนี้มาก แม้ท่านชราท่านก็อุตสาหะโบสถ์ทุกครั้งจนท่านมรณะ ต่อมามะลิแต่งงานออกเรือนก็ยังใส่บาตรกับพระภิกษุที่ชราเหมือนเดิม แต่การครองเรือนไม่ราบรื่น เพราะมะลิเป็นคนแสนงอน เจ้าอาารมณห์ ทุกครั้งที่โกรธสามีขึ้นมา ก็บ่นว่า ออยากผูกคอตาย ครั้งหนึ่งเกิดมีปากเสียงกับสามี จึงคว้าผ้าแถบผืนหนึ่งแอบไปหลังบ้าน ตั้งใจจะไปผูกคอตาย ครั้นออกไปหลังบ้านไม่นานนัก ก็มองเห็นหลังบ้านเป็นลานกว้างสะอาด มีดอกไม้ขึ้นอยู่เต็ม ใต้ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งมีชิงช้าผูกไว้ บนชิงช้ามีหญิงสาวสองคนสวยงาม แต่งตัวดีราวกับเป็นนางฟ้าและมีอีกหนึ่งสาวร้อยพวงมาลัยใต้ต้นไม้ พอหญิงสาวเห็นมะลิก็กก็หยุดเล่นชิงช้า แล้วชวนมะลิมาเล่นชิงช้าด้วยกัน มาอยู่ด้วยกันและจะสวมมาลัยให้มะลิ แต่มะลิปิดอกใจหนึ่งก็กลัวเพราะแปลกตา ปกติที่ตรงนี้เป็นดงกระถิน หญิงสาวก็ไปเล่นชิงช้าต่อพร้อมร้องเพลงและอ่อนวอนให้มะลิสวมมาลัย มะลิเคลิ้มและกำลังจะสวมมาลัย ทันใดนั้นก็มิเสียงดังขึ้นว่า “หยุดก่อน” หญิงทั้งสามได้ยินเสียงก็ตัวสั่น หน้าซีด พอเหลียวไปเห็นพระแก้ว ร่างกายที่สวยงามก็กลายเป็นรูปร่างที่น่าเกลียดน่ากลัว

มะลิเห็นเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงเป็นเช่นนั้นก็กลัวตัวสั่นเหลียวไปเห็นพระแก้วรูปนั้น คือ หลวงตาที่ใส่บาตรเมื่อท่านยังไม่มรณภาพ สายตาของท่านเมตตา มะลิก็กมือไหว้ท่าน ท่านบอกว่า “สีกาอย่าคิดสั้นอีกนะ อย่าคิดว่า เป็นผีตายโหงมันสบายกว่าเป็นคน มันทุกข์ทรมานกว่านักโทษในเมืองมนุษย์สักร้อยเท่า กลับบ้านไปเถิดสีกา เชื่ออาตมาเถิด ไปบอกญาติพี่น้องว่า การฆ่าตัวตายต้องใช้เวรใช้กรรมทุกข์ทรมานมาก อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว” พูดแล้วหลวงตาก็หายไป มะลิก็กรู้สึกเหมือนตื่นจากฝัน บริเวณลานกว้างสวยงามมีชิงช้า ก็หายไป กลับมาเป็นดงกระถินเช่นเดิม พวงมาลัยที่ถือก็คือผ้าแถบของตนเองทำเป็นห่วงอยู่ในมือ เมื่อได้สติก็รีบกลับบ้านบอกให้ชาวบ้านได้รู้กับเรื่องราวที่เกิดขึ้น ตั้งแต่นั้นมามะลิก็กหมดแรงงอน ไม่เอาแต่ใจตัวเองเหมือนแต่ก่อน ความสุขก็เกิดกับครอบครัวตลอดไป (ท.เสียงพิบูลย์, 2548 : 20) มีทั้งในอดีตชาติ ชีวิตในปัจจุบันและอนาคตชาติ ทุกคนมีมากมายจึงได้ทำกรรมไว้เป็นกุศลกรรมบ้าง อกุศลกรรมบ้าง ชีวิตในปัจจุบัน มีดีบ้าง ไม่ดีบ้าง อำนาจแห่งกรรมนั้นส่งผลตามการกระทำ ไม่อาจมีสิ่งขัดขวางได้ (พระเดชพระญาณสังวร, 2559 : 29)

3. เพื่อนร่วมตาย

ผู้เขียนไปงานฌาปนกิจท่านผู้มีชื่อเสียงทางฝั่งธนบุรี รถยนต์เข้าไม่ถึงจึงต้องนั่งเรือจ้าง ในเรือลำนั้นมีผู้ร่วมโดยสารไปงานประมาณ 8-9 คน พอถึงกลางคลอง สุภาพบุรุษก็สนทนาถึงผู้วายชนม์ว่า ผู้ตายได้สร้างความดีไว้มากเป็นที่ชื่นชมของบุคคลที่รู้จักคุ้นเคยทั่วไป เมื่อถึงท่าน้ำวัดก็พบว่าผู้คนจำนวนมาก เมื่อทำพิธีสวดเสร็จนำศพขึ้นตั้งเชิงตะกอน เริ่มเชิญให้แขกผู้มีเกียรติทอดผ้าและเผาเป็นพิธีก่อน ผู้คนเริ่มทยอยกันขึ้นไป ทุกคนล้วนได้พบสิ่งที่คิดว่าคงไม่มีใครเคยพบมาก่อน คือมีชายสูงอายุผู้หนึ่งนั่งยองๆ ก้มหน้าสะอื้นพนมมืออยู่ในเขตปะรำบนเมรุเชิงตะกอนมุมหนึ่ง เสียงร้องไห้ร่ำพันถึงคุณความดีของผู้ตาย มิได้เงยหน้ามาสนใจกับผู้อื่นซึ่งกำลังทยอยผ่านไปเป็นจำนวนมาก รู้สึกชายชราผู้นี้มีความอาลัยผู้ตายอย่างสุดซึ้ง เสียงที่ผู้เขียนได้ยินโดยบังเอิญว่า “ไม่ว่าพี่จะไปอยู่ที่ไหน ข้าจะขอติดตามไปด้วยทุกชาติ” เมื่อเผาหลอกเสร็จผู้คนก็ทยอยกลับ โดยผู้เขียนเดินทางกลับกับเรือจ้างลำเดิมพร้อมคณะเดิม เมื่อแล่นเรือทุกคนก็พูดถึงชายชราที่อาลัยผู้ตาย ก่อนจะมีสุภาพสตรีท่านหนึ่งเล่าว่า ชายท่านนั้นคือลุงบัวซึ่งเป็นเพื่อนแท้ลุงชม(ผู้ตาย) โดยเล่าว่า...เมื่อครั้งหนุ่มๆ ลุงชม

เป็นหนุ่มที่มีความทะเยอทะยาน แม่ฐานะดีได้รับการศึกษามีความรู้ดีและเป็นบุตรคนเดียวของพ่อแม่ที่มั่งคั่งในตำบลนั้น เป็นคนใจใหญ่ โอบอ้อมอารี วันหนึ่งนั่งอยู่ร้านกาแฟ มีนายหน้าหาคนไปทำงานปักซีได้ค่าแรงวันละ 5 บาท ลุงชมตัดสินใจไปเพื่อหาประสบการณ์ทั้งที่พ่อแม่ก็ไม่อยากให้ไป แต่ขัดใจลูกชายไม่ได้ มีผู้ร่วมเดินทางหลายสิบคน หนึ่งในนั้นเป็นลุงบัวด้วย พอถึงปักซีได้ทำงานไม่เป็นอย่างที่คิด ทำงานหนักเหมือนอยู่ในนรก ทำงานในสวนยาง ผู้คนแออัด ข้าวที่ให้กินก็ไม่พอกันกิน เหมือนอยู่ในคุกบังคับให้ทำงานหนักไม่ได้พัก ผู้คนเริ่มเจ็บป่วยก็มี กลางคืนก็มีคนคุมกลัวว่าแรงงานจะหนีออกจากที่พัก

ลุงชมกับลุงบัวสนิทกันเพราะพักด้วยกัน พุดคุยกันบ่อยจนสนิทกันและสาบานเป็นเพื่อนกันจนวันตาย ลุงชมกับลุงบัวเห็นท่าไม่ดี ถ้าอยู่อย่างนี้ต่อไปมีหวังต้องล้มป่วยหรือล้มตายกันอีกมาก จึงวางแผนหนีออกจากที่พัก วางแผนคนที่หนีด้วย ต้องเป็นคนที่แข็งแรง วันที่จะหนีก็ต้องเป็นเดือนดับ เก็บเสบียงเพราะกว่าจะหนีพ้นรัศมี 20 กิโลเมตร คนที่เหลือก็คอยช่วยเก็บเสบียงที่กินแต่ละวัน โดยนำข้าวไปตากแห้ง พอถึงวันหนีจัดการมัดคนคุมกลางคืนสองคนไว้แล้วก็หนี แยกย้ายกันหนีเพราะไปกันเป็นหมู่อาจโดนจับได้ ลุงบัวกับลุงชมไปด้วยกัน เกือบจะเอาชีวิตไม่รอดเพราะลุงชมปวดขาอ่อนแรง แต่ต้องว่ายน้ำข้ามไปอีกฝั่งถึงจะรอด ลุงชมให้ลุงบัวหนีไปคนเดียว ถ้าไปด้วยกันอาจตายคู่เพราะลุงชมเดินไม่ไหว แต่ลุงบัวไม่ทิ้งลุงชม สุดท้ายทั้งสองก็รอดมาได้และนำเรื่องราวไปแจ้งในอำเภอใกล้เคียง ทำให้ช่วยคนที่เหลือได้ ส่วนคนที่หนีออกมาด้วยกันเสียชีวิตเพราะว่ายน้ำข้ามไม่ไหวหมดแรงจมน้ำ หลังจากที่ทั้งคู่กลับถึงกรุงเทพฯ ก็ไปมาหาสู่กันตลอดเพราะอยู่ตำบลเดียวกัน ลุงชมกลับมาอยู่กับพ่อแม่ ลุงบัวมาอาศัยอยู่กับพี่ชายและพี่สะใภ้

อยู่มาวันหนึ่งลุงบัวถูกพี่สะใภ้และญาติพี่สะใภ้กำจัดให้ออกจากกองมรดก โดยให้กินยาที่ทำให้ฟันเพื่อนเหมือนคนบ้าและใส่โซ่ไปขังไว้ที่บ้านสวน โดยที่พี่ชายไม่รู้เรื่องคิดว่าน้องชายเป็นบ้าจริง โดยมีหลานสาวที่เป็นลูกสาวของพี่ชายเป็นคนดูแลส่งข้าวส่งน้ำ ลุงชมไม่สามารถติดต่อลุงบัวได้ร้อนใจ ตามหาแต่ก็ไม่พบ ลุงบัวจึงให้หลานสาวช่วยโดยเขียนจดหมายใส่ขวดแล้วไปลอยในคลอง โดยมีใจความว่า ถ้าใครเก็บขวดนี้ได้เอาไปให้ลุงชมตามที่อยู่แล้วจะได้เงิน 10 บาท อีกฉบับเป็นของลุงชม เขียนว่า “มาช่วยด้วย ถูกขังที่บ้านสวน” สุดท้ายลุงชมก็ช่วยลุงบัวออกมาได้และปลุกบ้านให้อยู่ใกล้บ้านลุงชม ฝั่งพี่สะใภ้ก็ทุกขใจเพราะลุงบัวสามารถออกไปได้ สุดท้ายสารภาพกับสามีว่า ตนเองกับพี่สาวพี่เขยช่วยกันกำจัดลุงบัว สุดท้ายเป็นประสาธแล้วไปอยู่บ้านสวน

ทั้งคู่ก็อยู่ใกล้ชิดกันตลอดมา จนกระทั่งลุงชมเสียชีวิต คนที่เล่าเรื่องนี้ให้ผู้เขียนฟัง คือ สุภาพสตรีที่อยู่บนเรือ ซึ่งหล่อนก็คือ หลานลุงบัว แม่ของหล่อนเป็นหลานสาวที่ดูแลลุงบัวตอนที่อยู่บ้านสวนนั่นเอง ต่อมาผู้เขียนได้รับความกรุณาจากเพื่อนไปติดตามเรื่องกับลุงบัวเพื่อเขียนเรื่องนี้ให้สมบูรณ์ ลุงบัวเป็นคนร่างใหญ่ ใจดี น่าเคารพ แต่ที่น่าเศร้าหลังจากนั้นเดือนหนึ่งลุงบัวก็จากไปอย่างสงบ ชีวิตเป็นเรื่องแปลกกวาวเวียนแล้วก็จบลงด้วยกฎแห่งกรรม ผู้เขียนเรียกท่านทั้งสองนี้ว่า “เพื่อนร่วมตาย” ซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ยากในสมัยนี้ (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 47)

คนเรานี้ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐเมื่อเกิดมาแล้วต้องทำชีวิตของตนให้ตั้งงาม มีคุณค่าความสุขที่ไร้โทษเป็นประโยชน์ให้สมกับ ชื่อที่แสดงถึงความเป็นเลิศเหนือกว่าสัตว์อื่นทั้งหลาย ในทางพระพุทธศาสนาแสดงหลักพื้นฐานสำหรับชีวิตที่ดีของมนุษย์ อย่างน้อยไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทั้งทางการ วาจา และใจ มีความจริงใจพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันร่วมเป็นร่วมตายกับเพื่อนเสียสละมิตรแท้ด้วยใจจริง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551 : 49)

4. ผู้เห็นไกล

เรื่องนี้ผู้เขียนเล่าถึงเพื่อนรุ่นน้องคนหนึ่งซึ่งมีครอบครัวดี ภรรยาเป็นแม่ศรีเรือน กิริยามารยาทเรียบร้อย รวมถึงเลี้ยงดูบุตรได้ดี ถอดแบบพ่อและแม่มาเลย ซึ่งเป็นที่เอ็นดูของคนรอบข้าง เพื่อนคนนี้นำก่อนแต่งงานเป็นคนในตระกูลที่มีฐานะมั่นคง ได้รับการศึกษาปริญญาชั้นสูง ความรู้ดีมีใจโอบอ้อมอารี มีความสนใจพระพุทธศาสนา รับราชการในตำแหน่งที่มีเกียรติมีหวังที่เจริญก้าวหน้าในอนาคต เป็นคนมีเหตุผล วันหนึ่งเวลาบ่ายๆผู้เขียนนั่งอยู่ที่ทำงาน เพื่อนผู้นั้นนั่งสามล้อมาขอความช่วยเหลืออย่างรีบร้อนมายืมเงิน 300 บาท บอกพุงนี้จะเอามาคืนไม่มีเวลาอธิบายเหตุผล ผู้แต่งเลยให้ไป วันรุ่งขึ้นก็มีชายวัยกลางคนนำของน้ำตาลให้ข้างในเป็นเงิน 300 บาทซึ่งเป็นของเพื่อนรุ่นน้อง แล้วมีจดหมายเขียนว่า ขอบคุณที่ให้ความช่วยเหลือ ไม่สามารถนำมาให้ด้วยตัวเอง เพราะติดประชุม” หลังจากนั้นผู้แต่งก็ไม่เจอเพื่อนคนนี้อีกเลย

ต่อมาพักใหญ่ได้เจอเพื่อนรุ่นน้องมาแจกการ์ดแต่งงาน ผู้เขียนเปิดการ์ดก็ตกใจ เพราะไม่ใช่คนที่ไปไหนมาไหนด้วยกันบ่อยๆ แต่เป็นน้องสาวของหญิงที่ไปด้วยกันบ่อยๆ เพื่อนคนนี้เลยเล่าให้ฟังว่า ไปไหนมาไหนกับพี่ก็จริง แต่ไม่เคยล่วงเกินหรือคิดเกินเพื่อนเลย แล้วเล่าถึงความประทับใจในน้องสาวครั้งแรกว่า วันนั้นผู้เป็นพี่ชวนไปทานข้าว แต่ว่าต้องพาไปซื้อของพาหุรัดก่อน วันนั้นหล่อนพาน้องสาวมาด้วย ซึ่งน้องสาวไม่สวยเท่าผู้เป็นพี่ พอไปวัดไปวา แต่กิริยามารยาทเรียบร้อย ผู้เป็นพี่ก็เลือกผ้าไป หนูมก็วิตกเพราะวันนั้นเพื่อนที่ทำงานยืมเงินไป เหลือแค่พอสำหรับเลี้ยงอาหารเท่านั้น ผู้เป็นพี่ก็เลือกปลาทูว่า ชูดีนี้เหมาะไหม ฝ่ายชายก็ปฏิเสธไม่ได้ พอเลือกได้ผู้เป็นพี่ก็บอกเจ้าของร้านผ้าว่า เอาอีกชุดให้น้องสาว แต่น้องสาวปฏิเสธไป เพราะด้วยความไม่พุ่มพวยและเกรงใจฝ่ายชายเหมือนรู้ว่าฝ่ายชายเงินไม่พอ ฝ่ายชายเลยหาทางออกมายืมเงินกับผู้แต่ง วันนั้นแหละเพื่อไปจ่ายค่าผ้า ตั้งแต่นั้นมาฝ่ายชายก็ประทับใจผู้เป็นน้องมาตลอด แต่ก็ไปมาหาสู่กับครอบครัวฝ่ายหญิงตลอด เมื่อพิจารณาแล้วผู้เป็นพี่สาวสวย กระตุ้นอารมณ์สำหรับผู้พบเห็น แต่รสนิยมสูง ซึ่งอาจเข้ากันไม่ได้กับฝ่ายชาย ส่วนผู้น้องถึงหน้าตาไม่สวยเท่าพี่สาวแต่ก็พอไปวัดไปวา กิริยามารยาทดี เป็นแม่ศรีเรือน ชอบทำบุญ ซึ่งงามคนละแบบ สุดท้ายฝ่ายชายเลยเลือกผู้เป็นน้องมาเป็นคู่ครอง เพื่อนผู้เขียนยังเล่าส่งท้ายว่าการเลือกคู่ครอง ต้องพิจารณาจากสามสิ่งสำคัญ คือ เกิดดี สืบพันธุ์ดี และตายดี เกิดดี คือ การดูแลเอาใจใส่ ทารก เลี้ยงให้เขาเติบโตใหญ่ในสภาพแวดล้อมที่ดี กิริยามารยาทงามสมวัย อบรมเอาใจใส่ ระวังคำพูด ปลุกฝังศีลธรรม สอนให้เป็นคนกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณและพ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกด้วย สืบพันธุ์ดี คือ การเลือกคู่สมรส ต้องเป็นคนดีมีศีลธรรม รักดีซื่อสัตย์สุจริตและมีมนุษยธรรม คอยตักเตือนมีเหตุมีผล มองการณ์ไกลไปถึงอนาคตว่าการมีคู่สมรสที่ดี ถ้ามีบุตรธิดาย่อมสอนให้บุตรธิดาเป็นคนที่มีศีลธรรมตามแบบของพ่อแม่

ด้วย ตายดี คือ ผู้ประกอบกรรมดีกับผู้ประกอบกรรมชั่วย่อมตายผิดกัน ผู้ประกอบกรรมดีเป็นผู้เสียสละไม่มัวเมาอำนาจ รักษาคุณธรรมตายไปย่อมมีแต่คนยกย่องสรรเสริญ มีคนโศกเศร้าอาลัย ส่วนคนประกอบกรรมชั่วก็ตรงกันข้าม คนดีแม้ตัวตายไป ความดีก็ยังอยู่และที่สำคัญการตายเป็นเรื่องสำคัญสำหรับลูกหลานจะอยู่ต่อไปด้วย (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 69)

หลักธรรมในการพัฒนาชีวิต รู้จักขันธ์ คือ ความอดทน อดทน ต่อทุกสิ่งถ้าอดทนได้ชีวิตจะไม่มีตกต่ำ คือ รู้จักละมลพิษทางอารมณ์และร่วมแบ่งปันสิ่งที่ตั้งงามกับผู้อื่น รู้จักมีสัจจะ มีความจริงใจ ซื่อตรงต่อทุกคน รู้จักหะ คือ ปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเสมอ แม้แต่การเลือกคู่ครองก็ต้องพิจารณาอย่างรอบครอบ (ฐิติอนัญญา, 2548 : 62)

5. ความกรุณาปราณี

เรื่องนี้ผู้เขียนเล่าถึงชีวิตของนายแพทย์ไทยผู้หนึ่งที่ได้ประสบที่ประเทศอินเดีย เมื่อ พ.ศ. 2492 นายแพทย์ไทยท่านนี้ไปศึกษาต่อเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรคเมือรื้อนและโรคผิวหนังที่อินเดีย โดยพักที่ วาย.เอ็ม.ซี.เอ ในเมืองกัลกัตตา บังเอิญเวลานั้นเกิดขาดแคลนเงินค่าใช้จ่ายจึงโทรเลขมาทางบ้านที่ประเทศไทยให้รับส่งเงินมาด่วน แต่รอแล้วรอเล่าก็เงียบหาย ไม่ได้รับข่าวทางบ้านเลย เกิดการกระวนกระวายใจ ซึ่งไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไรอยู่ต่างประเทศ ว่าแหวกังวลใจ

เวลานั้นบังเอิญมีวิศวกรหนุ่มชาวอินดูมาพักอยู่ข้างห้อง นายช่างท่านนี้อยู่ป่าลึกนานๆจะเข้ามาพักในตัวเมือง นายช่างท่านนี้สังเกตเห็นหมอมไม่สบายใจ กังวลใจ จึงถามหมอว่า “มีทุกข์ร้อนกังวลอะไร บอกผมได้ไหม บางทีผมจะช่วยหมอได้” หมอนึกในใจว่านายช่างท่านนี้ จะมาไม่ไหนเลยตอบว่า “ขอบคุณที่ท่านเอาใจใส่ แต่ผมไม่ได้มีอะไรที่ลำบากใจมากนักและไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือท่าน”

นายช่างก็บอกว่า “อย่าปิดบังเลย คิดซะว่าเป็นเพื่อนแม้จะเพิ่งรู้จักกัน มีทุกข์อะไรก็บอกได้อย่าให้มันสมใจใจไว้คนเดียว” หมอไทยก็พิจารณาดูว่า พลเมืองอินเดียในกัลกัตตานี้ยากจนมากๆ ไม่มีที่อยู่อาศัยแล้วนายช่างท่านนี้จะช่วยตนเองได้อย่างไร แล้วก็ปฏิเสธอีกรอบ นายช่างก็ขอร้องอีกว่า “ขอโทษเกิดหมอขอให้ผมพูดตรงๆหมอกำลังเดือดร้อนเรื่องเงิน ขอให้ผมมีโอกาสช่วยหมอเกิดหมอ หมอเป็นคนดี แม้กระทั่งตอนดึกวันก่อน หมอยังไปรักษาอำจฉนฑาลคนเผ่ายาม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. ทั้งที่คนอื่นรังเกียจไม่ยอมเข้าใกล้ ให้ผมได้ช่วยหมอเกิด เพราะน้อยคนนักจะเป็นแบบหมอโอบอ้อมอารีกับทุกคนไม่รังเกียจ ผมจะได้สบายใจด้วย” สุดท้ายหมอก็รับความช่วยเหลือโดยยืม 200 รูปี คงอยู่ได้ถึงทางบ้านส่งมา แต่นายช่างให้หมอยืม 400 รูปี

หมอยังบอกอีกว่า “การที่รักษาให้ฉนฑาลนั้น เพราะคนไทยผู้นับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่แผ่เมตตาต่อสัตว์โลกทั่วไป ไม่เลือกชั้นวรรณะ ชาติใด ภาษาใด ไม่ว่าจะมนุษย์หรือสัตว์ พระธรรมคำสั่งสอนของท่านสอนให้มีความอดทน เสียสละ จิตสงสาร เมื่อได้เห็นผู้อื่นได้รับทุกข์ทรมาน พอจะช่วยได้เราก็จะช่วยและโดยจรรยาแพทย์ ผมจะปล่อยให้คนป่วยไข้ได้รับทุกข์ทรมาน โดยไม่ช่วยเหลือนั้นผมทำไม่ได้” (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 81)

พรหมวิหาร 4 ธรรมอันเป็นเครื่องอยู่ของพรหมเป็นหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ผู้นำ ผู้จัดการ ได้แก่ บิดามารดา ครู อาจารย์ หัวหน้าหน่วยงาน และนักบริหาร พรหมวิหารธรรมมี 4 ประการ ดังต่อไปนี้ 1.) เมตตา ความรักใคร่เอ็นดู หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นให้มีความสุข ทั้งสุขกายและสุขใจ ความสำเร็จ และความเจริญรุ่งเรืองตามสมควรแก่สภาพ บุคคลที่เป็นใหญ่จะต้องแผ่ความรักให้กว้างขวาง ตั้งแต่รักตนเอง รักบิดามารดา ญาติพี่น้องมิตรสหาย ศัตรู และสัตว์ทั่วไป เพื่อสร้างมิตรภาพ และเห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้นจนไม่กระทำความชั่ว การจะมีความสุขแก่ผู้อื่นทำได้หลายวิธี มีดังนี้ ช่วยเหลือทางกายคือ ช่วยให้ข้าวปลาอาหารแก่คนยากจน จูงคนตาบอดหรือคนชราข้ามถนน ช่วยเหลือทางวาจา เช่น พูดไพเราะ ปลอบโยนให้กำลังใจแก่คนที่กำลังเศร้าโศกเสียใจ ช่วยเหลือทางใจ เช่น มีความปรารถนาดีต่อเขา ไม่คิดอาฆาต พยาบาท 2.) กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ หมายถึงความปรารถนาจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยากและความลำเค็ญต่าง ๆ เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นการช่วยให้เขาพ้นจากสิ่งที่เบียดเบียนเขาที่ทำให้เกิดความไม่สบายทางกายและใจ เช่น ช่วยเหลือทางกาย เช่น ช่วยคนกำลังตกน้ำ ช่วยรักษาพยาบาลคนบาดเจ็บให้รอดพ้นจากอันตราย 3.) มุทิตา ความมีจิตพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข ความสำเร็จหรือความเจริญ หมายถึง การแสดงความยินดีปรีดา เมื่ออื่นประสบความสำเร็จ เช่น การเลื่อนฐานะ ตำแหน่ง ยศ เป็นต้น มุทิตาเป็นคุณธรรมที่สามารถกำจัดความอิจฉาริษยาและการโกรธเคืองได้ เพราะการอิจฉาริษยาผู้อื่นย่อมมีแต่ความทุกข์ จิตใจจะหาความสุขสงบไม่ได้ แต่บุคคลที่มีมุทิตามีความสุขกายสุขใจ หน้าตาสดชื่นแจ่มใส และเป็นที่รักของคนทั่วไปผูกมิตรไว้ได้ สร้างมิตรกับคนอื่นได้ง่าย 4.) อุเบกขา ความวางเฉยไม่ติใจ ไม่เสียใจเมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง ตั้งตนเป็นกลาง เมื่อปฏิบัติตาม 3 ข้อข้างต้นแล้วไม่เป็นผลด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยความรักหรือความชัง หรือปกปิดความผิดของคน ที่ตนรักและโยนความผิดให้คนที่ตนชังเมื่อพิจารณาตามหลักของกฎแห่งกรรมที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำกรรมดีย่อมจะได้รับผลดี ใครทำกรรมชั่ว ย่อมจะได้รับผลชั่ว ตัวเราไม่ควรไปติใจหรือซ้ำเติมกับความวิบัติของเขา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 10/184/225)

6. กิฬาที่ผิดศีล

ผู้เขียนได้มีโอกาสสนทนากับพี่สาวที่นับถือและผู้อาวุโสอีกสามท่าน ท่านแรกเป็นอดีตข้าราชการ ตำแหน่งสูงมีหน้าที่สำคัญเคยผ่านต่างประเทศมาแล้ว ท่านต่อมาเคยรับราชการเป็นแพทย์มาก่อน พูดน้อยชอบคิดหาเหตุผล ท่านสุดท้ายเคยรับราชการ แต่ภายหลังลาออกมาเป็นทนายความ จิตใจดี อารมณ์ขัน

บทนี้จะพูดถึงอดีตที่เคยทำเรื่องไม่ดีไว้ของผู้เขียนเอง ว่า เครื่องมือที่ผู้เขียนใช้ในการทำบาปคือ อาวุธปืน วันหนึ่งได้นำปืนอัดลมออกมาเปลี่ยนสปริง แล้วตั้งศูนย์ปืนใหม่ แล้วต่อมาต้องหาเป้าเพื่อลองปืน เหลือบไปเห็นนกนางเขนเลี้ยงแล้วยิง ผู้เขียนก็นึกขึ้นได้ว่าทำไมต้องยิงนก ทั้งที่ตายแล้วก็กินไม่ได้ ทำลายสัตว์เปล่าๆ สุดท้ายยิงตามไปดู นกโดนยิงทะลุอก อ้วนกลมมาปลอบอย่างอ่อนโยน สุดท้ายนกก็ตายคามือ ผู้เขียนเศร้าอย่างบอกไม่ถูก เพราะยิงนกมาเป็นร้อยเป็นพันไม่เคยรู้สึกแบบนี้มาก่อน คงเป็นเพราะนกนางเขนตัวนี้มาอาศัย ใบบุญผู้เขียนอยู่บ้าน ซึ่งมาคู่กันกับตัวเมียอีกตัวจะร้องทุกเช้า สุดท้ายกลับต้องมาตายด้วยน้ำมือผู้เขียน เศร้า

จนนอนไม่หลับ และตอนเป็นวัยรุ่นชอบไปยิงนกแข่งกันกับเพื่อนรุ่นราวคราวกัน ใครยิงได้เยอะถือว่าเป็นคนชนะ ทำเหมือนเป็นเกมส์กีฬา คินหนึ่งยิงได้นกประมาณ 70 –80 ตัว แล้วก็พากันกลับอย่างภาคภูมิใจในฝีมือ โดยไม่ได้พะวงถึงชีวิตสัตว์ที่ตกเป็นเหยื่อเลยสักนิด เมื่อหวนมานึกถึงในปัจจุบันก็รู้สึกชิงชังตัวเองในอดีตที่ยังคะนองฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นกีฬา สิ่งที่น่าเศร้าใจที่เห็นชัดเจนก็คือเมื่อสมัยก่อนนกต่างๆ มีมากมาย ฝูงใหญ่เตี้ยวนี้แทบไม่มี เพราะมันถูกทำลาย โดยผู้เห็นการยิงสัตว์เป็นเกมส์กีฬา แล้วจนค่อยๆ สูญสิ้นไป

ผู้เขียนเล่าต่อว่า ก็มีอีกหลายครั้งที่ร่วมเดินทางไปล่าสัตว์กับเพื่อนแต่ไม่เคยยิง แล้วต่อมาก็ไม่ไปอีกเลย ผู้แต่งให้ข้อคิดที่ว่า เราก็ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่ชาวโลกกำลังเพิ่มความนับถือ เราควรจะมีศีลธรรมไม่ควรเห็นว่าเป็นกีฬาที่สนุกสนาน ถ้าเราเอาจิตใจเข้าไปใส่ในใจของสัตว์ป่าที่ถูกล่าบ้างจะรู้สึกอย่างไร แม้ว่าผมจะไม่ได้ลงมือล่าด้วยตัวเอง แต่ก็มีส่วนได้กินเนื้อสัตว์ที่ถูกล่า เมื่อคิดแล้วก็เกิดความรู้สึกละอายใจที่ได้ทำผิดศีลธรรม หลังจากนั้นตัดสินใจไม่ยอมไปร่วมสร้างบาปอีกเลย ความรู้สึกของคนเราย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอไม่เที่ยงแท้แน่นอน (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 107)

7. สวรรค์ของคนบาป

เรื่องนี้ผู้เขียนเล่าต่อจากบทที่แล้ว เป็นเรื่องของแขกผู้ใหญ่ของพี่สาวอีกท่าน ที่ท่านเป็นอดีตข้าราชการแพทย์ โดยท่านนี้เล่าว่า เมื่อรับราชการเป็นนายแพทย์ประมาณ 5-6 ปี ได้รู้จักกับชายหนุ่มผู้หนึ่งซึ่งมีอายุอ่อนกว่า พบกันครั้งแรกที่สโมสรแพทย์ ชายหนุ่มผู้นี้เรียบบร้อย นิสัยดี อารมณ์เย็น ผิดกับผู้เป็นลุงของเขา ซึ่งมีนิสัยตรงกันข้ามกับชายหนุ่มคนนี้มากและเป็นเหตุให้มีความคิดไม่ลงรอยกันอยู่บ่อยๆ

ลุงของชายหนุ่มนั้นมียาชีพออกเงินให้กู้ รับจ่านองที่ดิน สวน ไร่นา ตลอดจนรับซื้อชายที่ดินจนมั่งมีมากมาย แต่มิได้ทำแบบสุจริตเหมือนผู้มีจิตใจเป็นธรรม เขามีเล่ห์เหลี่ยม กลโกงทุจริตแฝงอยู่ในความโลภ บางรายจ่านองที่ดิน 5 ชั่ง เมื่อนำมาไถ่ถอนกลายเป็น 10 ชั่ง บางคนหมดตัว เพราะเสียดอกมาก มาไถ่ถอนราคาเดิมอ่อนวอนทั้งน้ำตาแทบเป็นสายเลือด แต่ไม่สามารถเอาชนะจิตใจของคุณลุงซึ่งแข่งราวกับหินให้อ่อนลงได้จิตใจของท่านคล้ายมีผีปิศาจผีร้ายเข้าสิง มุ่งแต่จะสูบเลือดเนื้อมนุษย์ด้วยกันอย่างเลือดเย็น

ชายหนุ่มเคยขอร้องลุงหลายครั้งแต่ไม่ยอมฟัง ครั้งหนึ่งมีเจ้าของที่ดินที่อายุมากแล้วมาไถ่ถอนที่ดิน แต่ขอไถ่ถอนในราคาจ่านองรอบแรก เพราะไม่สามารถหาเงินมาจ่ายที่เพิ่มขึ้นหลายเท่าได้ อย่างน้อยก็เห็นแก่มนุษยธรรม ชายหนุ่มบอกกับลุงว่ากำลังสร้างบาปหนักมากขึ้น พยายามชี้แจงให้เห็นสิ่งผิดชอบชั่วดี แต่ลุงกลับโกรธและตวาดว่า “มึงเป็นเด็ก ไม่ต้องมาสั่งสอนกู กูอาบน้ำร้อนมาก่อนมึงเสียอีก เรื่องบาป บุญ นรก สวรรค์กูไม่เชื่อ หลอกได้แต่คนโง่งอย่างมึง หลอกคนอย่างกูไม่ได้หรอก สวรรค์ของกูอยู่ที่การมีเงินมีทรัพย์สินสมบัติใช้จ่ายตามใจชอบ มีบ้านใหญ่ให้อยู่อาศัย มีอาหารกินอย่างบริบูรณ์ ส่วนนรกก็คือ ไร้พวกไม่มีเงิน ไม่มีบ้านช่องจะอยู่ หลก่ลยไม่มีจะกิน พวกนั้นแหละคือพวกตกรนรก คนอย่างมึงไม่น่าเกิดมาเป็นหลานกูเลย เกิดอยู่ในสวรรค์ไม่ชอบ อยากไปเกิดในนรก” ชายหนุ่มถอนหายใจแล้วพูดตอบว่า “ผมรู้ตัวดีว่าผมเกิดมาผิดที่ ถ้าผมเลือกเกิดได้ จะเลือกเกิดในนรกอย่างลุงว่า คงสบายใจมากกว่านี้ ดีกว่าสวรรค์จอมปลอมของลุง” เป็นอย่างนี้อยู่หลายครั้ง จนลุงของเขา ตัดญาติและไม่ให้กลับมาเหยียบบ้านอีก

วันหนึ่งลุงไม่สบายหนัก แต่มีอาการแปลก หวาดกลัวอยู่ตลอดเวลา เวลาหลับก็จะฝันเห็นผู้คนจะ มาเอาชีวิต มาทำร้าย ตอนตื่นก็อยู่ไม่ได้เพราะร่างกายร้อนรุ่มมาจากข้างใน นอนรักษาเตียงปกติไม่ได้ ต้องใช้ กระจกสบ่านปู เอาดินมาโรยแล้วรดน้ำเพื่อให้ดินดูดความร้อนออกจากร่างกาย รักษาอย่างไรก็ไม่หายมีแต่จะ ทรุด เปลี่ยนหมอมารักษาแล้วสองคน สุดท้ายชายหนุ่มขอร้องให้คุณหมอที่เป็นเจ้าของเรื่องมารักษา หมอคนหนึ่ง จะช่วย

ในระหว่างรักษาลุงที่ป่วย ชายหนุ่มก็ติดต่อกับสมภารวัดข้างบ้าน คุณถึงอาการลุลงตลอด ท่านเป็นผู้ ทรงคุณในทางวิปัสสนากรรมฐาน ชายหนุ่มนับถือท่านมาก เพราะเคยช่วยต่ออายุคนที่แพทย์ไม่สามารถ ช่วยเหลือได้มาแล้ว แต่สำหรับลุงของเขาไม่สามารถต่อได้เพราะไม่เคยทำคุณความดีไว้เลย ก่อนลุงจะสิ้นใจ พระท่านให้ทำสมาธิตัดความรู้สึกละเอียดๆให้สูญสิ้นไป ลุงดวงตาเห็นธรรมเมื่อสาย แต่ก็ก็ยังดีที่เห็นธรรมก่อน สิ้นใจ (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 150)

8. เด็กข้างถนน

คืนวันหนึ่ง พ.ศ. 2504 ผู้แต่งไปงานศพภรรยาเพื่อนที่นับถือกัน แล้วมีโอกาสนั่งงีบพูดคุยกับเพื่อน อีก2-3 คน ตอนนั้นเองที่เพื่อนที่เป็นเจ้าภาพแนะนำชายสูงอายุท่านหนึ่งให้รู้จักเพราะท่านอยากรู้จักกับ ผู้เขียนบทนี้เลยกลายเป็นเรื่องของชายสูงอายุท่านนี้ที่ท่านประสบมาเองและถ่ายทอดให้ผู้เขียน ขอเรียกชาย คนนี้ว่าลุง ลุงท่านนี้เล่าว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นนานแล้ว ลุงไปหาเพื่อนแถวบางลำพู ขากลับพบเด็กชายฉลากกินแบ่ง รัฐบาล ร้องเรียกชายว่า “เหลือใบสุดท้ายแล้วครับ” พอลุงเห็นเด็กคนนี้ก็เลยนึกถึงเรื่องที่ฝันจนสว่าง มี พระสงฆ์มาหาและนำเด็กมาให้ พอนึกถึงเรื่องนี้เลยซื้อฉลากกินแบ่งรัฐบาลกับเด็ก ผลปรากฏว่าลุงถูกลาก นึก ถึงเด็กที่ชายให้ ออกตามหาเพื่อจะมอบรางวัลเป็นการตอบแทน แต่ตามหาอย่างไรก็ไม่เจอ บางลำพูก็แล้ว สะพาน ผ่านฟ้าก็แล้ว จนเดินมาถึงเขาดินพบเด็กอายุประมาณ 10 ปี นั่งร้องไห้ เพราะมีเด็กอีกคนที่โตกว่ารังแก เด็ก คนนี้รับหวานเย็นมาขาย ขายได้เท่าไรก็เอาไปคืนเจ้าของแล้วเขาจะให้เปอร์เซ็นต์ เด็กคนนี้นั่งร้องไห้แต่ไม่ กล่าวคำหยาบออกมาเลยติดกับเด็กบางคน ลุงถามได้ใจความว่า เด็กโตเกล้งเพราะชวนให้เล่นพนันเอาเงิน แต่ เด็กคนนี้ไม่เล่นด้วย เลยจะเตะเด็กเลยเอากระตักหวานเย็นมาบังไว้ กระตักเลยแตก เด็กคนนี้อยู่กับยายอาศัย กับแม่ชีที่วัด ยายสอนดีเป็นเด็กใฝ่รู้ ชยัน ลุงเลยตัดสินใจให้เงิน 80 บาท เพื่อไปคืนเจ้าของหวานเย็นและเหลือ จากนั้นไว้ใช้จ่ายกับยาย ตั้งใจจะหาเด็กชายฉลากกินแบ่งรัฐบาล แต่ไม่พบเลยให้เด็กคนนี้แทน เด็กคนนี้ดีใจ แล้วถามชื่อและที่อยู่ลุง ไม่ใช่ว่าอยากרבจนแต่อย่างน้อยจะได้บอกยายได้ เพราะยายจะคิดว่าเป็นเงินไม่ดี และอีกอย่างเพื่อให้รู้ชื่อผู้มีพระคุณ

หลังจากนั้นประมาณสองปี วันเสาร์ก่อนสิ้นเดือนสองวัน ลุงไปเบิกเงินที่ธนาคารตอนเช้า เพื่อเอา เงินไปจ่ายค่าแรงคนงานเกษตรที่ต่างจังหวัดและขยายกิจการ แล้วไปทำธุระนอกบ้าน ตอนดึกกลับมาบ้าน กำลังเดินเข้าซอยก็มีเสียงเรียกให้หยุด เสียงนั้นคือเสียงของเด็กที่ลุงเคยให้เงิน 80 บาทนั่นเอง มาเตือนลุงให้ ระวังตัว เพราะจะมีโจรขโมยมาขึ้นบ้านเอาเงิน เป็นพวกโจรสลัดคำโดยมีสายเป็นคนที่บ้านลุงเอง เด็กหนุ่ม

มาเดือนเพราะลุงเคยมีพระคุณ แต่เด็กขอร้องอย่าทำอะไรกับโจรสลัดดำ เพราะโจรสลัดดำเคยมีพระคุณต่อเขา พอถึงวันที่โจรขึ้นบ้าน ตำรวจก็จับโจรสลัดดำและพวกเข้าคุกตามกฎหมาย

ลุงเลยตามหาเด็กเพื่อขอไปเป็นบุตรบุญธรรม เพราะถูกชะตามาก ตามไปเจออยู่ที่วัดกับหลวงตา ซึ่งยายของเด็กเสียชีวิตแล้ว เด็กเล่าให้ฟังว่า หลังจากที่ยายเสียชีวิตได้ขอหลวงตาออกไปทำงานข้างนอก ไปเป็นเด็กล้างจานอยู่ที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง เจ้าของร้านเอ็นดูเขามาก แต่เพื่อนร่วมงานเอาแต่โอ้อวดที่ทำงานดี และอีกประเด็นคือเด็กไปเห็นเพื่อนร่วมงานขโมยเงินจากการขายและชวนให้เป็นพวกจะให้ส่วนแบ่ง แต่เด็กปฏิเสธเพื่อนร่วมงานจึงจะกำจัดเด็กจะใช้มีดแทงตอนเช้าตรู่ที่มาทำงาน แต่สลัดดำเข้ามาช่วยได้ทันทั้งที่และเห็นเด็กเป็นคนซื่อที่ไม่เอาเรื่องคู่กรณี เลยชวนไปทำงานด้วย เด็กเห็นว่าสลัดดำมีพระคุณเลยตัดสินใจไปทำงานด้วย มาอยู่ที่หลังว่าสลัดดำเป็นโจรทำงานทุจริตและจะไปปล้นบ้านลุง เด็กก็เลยต้องไปเดือนได้ทัน ลุงเห็นว่าเด็กเป็นกตัญญูเลยขอไปเป็นบุตรบุญธรรม แต่เด็กปฏิเสธเกรงว่าจะนำความเดือดร้อนมาให้ลุง เพราะสลัดดำตราหน้าไว้ว่า ออกจากคุกจะล้างแค้นคนทรยศที่ทำให้โดนจับ ไปอยู่ไหนกับใครจะฆ่าให้หมด ลุงได้ฟังอย่างนั้นก็ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่มีใครมาทำร้ายได้ จะให้ไปอยู่ไร่ต่างจังหวัดมีคณงานที่แข็งแรงและชื่อสำคัญแล เด็กตกลงไปอยู่กับลุงแต่ไม่ใช่ในฐานะบุตรบุญธรรม เพียงแค่เป็นลูกจ้างคนหนึ่ง

วัน เดือน ปีผ่านไปเด็กยังไม่คลายทุกข์ ดูไม่มีความสุข คิดแต่เรื่องเดิมเป็นเพราะตัวเองทรยศทำให้สลัดดำติดคุก ลุงคิดว่าถ้าอยู่อย่างนี้หากความสุขไม่ได้ตลอดไปแน่ เลยจะให้เด็กไปบวชเพื่อจะได้ความสุขทางใจ โดยอาศัยพระธรรม วันหนึ่งคนในไร่บอกว่ามีพระมาจุดธูปปักกลดอยู่ปลายสวน ลุงเลยชวนคนงานและเด็กไปกราบ ทำอาหารไปถวาย พอไปถึงคนก็เยอะหน้อย พระท่านก็สวดมนต์ทำวัตรเช้าอยู่ เมื่อเปิดกลดมาปรากฏว่าเป็นสลัดดำในคราบพระสงฆ์ ทุกคนตะลึงเพราะได้ยินชื่อ มานาน หลวงพี่สลัดดำไม่ได้แสดงกิริยาผิดปกติอะไร นอกจากดวงตาที่เต็มไปด้วยเมตตาและพูดว่า “ในที่นี่ไม่มีสลัดดำ คงมีแต่พระภิกษุที่จำศีลภาวนาเจริญรอยตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อให้ลู่วางพันทุกข์ทั้งปวงในโลก อาตมาได้ศึกษาพระธรรมวินัย จึงเกิดปัญญาพิจารณาเห็นจริงในเหตุที่เกิดทุกข์และทางดับทุกข์ ฉะนั้นชื่อ สลัดดำ ซึ่งมีชื่อในทางชั่วร้ายหากินในทางทุจริตจึงไม่มีอยู่ในโลกนี้ต่อไปแล้ว” พระภิกษุก็ได้พูดกับชาวบ้านและเด็กเรื่องปมที่ค้างในใจมานาน แล้วก็แยกย้ายกันกลับ สุดท้ายกลับมาที่פקเด็กได้เตรียมดอกไม้ ธูปเทียน เพื่อมาราบขอเป็นบุตรของลุง ลุงดีใจอย่างบอกไม่ถูก ปลื้มปริ่ม คงเป็นเพราะภิกษุรูปนั้นได้พูดคุยกับเด็กคนนี้ ทำให้เด็กคลายปมและหมดห่วง ทำให้ลุงนึกถึงฝันเมื่อหลายปีก่อนที่มีพระภิกษุนำเด็กมาให้

เด็กข้างถนนคนนี้เป็นผู้ที่ยึดถือศีลธรรม จากคำสั่งสอนของยายและท่านสมภาร แล้วก็ยึดเป็นหลักปฏิบัติ เป็นตัวอย่างที่หาได้ยากในสมัยปัจจุบันนี้ที่จะหาผู้ปกครองรุ่นเก่าๆที่จะคอยอบรมสั่งสอนลูกหลานที่ยังเยาว์ให้ประกอบกรรมดีดังเรื่องนี้ (ท.เสียงพิบูลย์, 2548 : 208)

9. ความดี

เรื่องนี้จะพูดถึงเรื่องของแขกของพี่สาวที่สนิท ท่านเป็นนายควม ต่อจากบทที่ 6-7 ซึ่งเป็นคนที่มีจิตใจปราณี เมื่อเห็นผู้ได้รับความทุกข์ก็มีจิตใจสงสาร เมื่อรู้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์กำลังตกอยู่ในอันตรายก็พยายาม

ช่วยให้พันทุกซ์ มีโอกาสจัดการช่วยเหลือ โดยไม่ต้องให้ผู้ใดออกปากร้องขออ่อนวอน วันหนึ่งนายขับรถ ส่วนตัวพาลูกและภรรยาไปเที่ยวต่างจังหวัด ขากลับลูกชายอยากกินผักบัว ภรรยาจึงลงไปซื้อ ระหว่างรอ ภรรยาอยู่นั้นได้มีชายคนหนึ่งอายุประมาณ 40 เศษๆ ได้สบตา เขาหลบตาแบบมีพิรุณ พยายามหนีเท่าไรก็หนี ไม่ออก ไม่เคยรู้จักหรือพบมาก่อน ถ้าจะหวังร้ายก็คงไม่ใช่เพราะไม่เคยมีเรื่องกับใครมาก่อน เหลือบไปเห็น รถบรรทุกสิบล้อจอดอยู่สองคัน ก็คิดว่าไม่มีอะไรคงเป็นคนขับรถบรรทุก เมื่อชื่อของเสรีจขับรถออกมาได้ ประมาณ 20 นาที ฝนตกหนักมาก ถนนลื่นทำให้บังคับพวงมาลัยไม่ไหว รถตกข้างถนน ฝนก็ตกหนักขึ้นเรื่อยๆ นายขึ้นมาบนถนนเพื่อโบกรถ โบกเท่าไรก็ไม่คันไหนจอด ทุกคนต่างก็รีบ สุดท้ายรถบรรทุกของชายแปลก หน้าที่เผลอสบตาก็ขับมา แต่นายไม่โบก รถบรรทุกขับผ่านไปและจอดลงมาถามว่าจะให้ช่วยอะไรไหม มีชาย รูปร่างใหญ่ ลำสัน 8 คน ช่วยกันลากรถยนต์ของนายขึ้นมาถนนได้และช่วยกันวิดน้ำล้างโคลนจนสะอาด

นายรู้สึกตื่นตันอย่างบอกไม่ถูก ว่าไม่ได้โบกยังลงมาช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ในขณะที่อีกหลายๆ คันโบกกลับไม่มีใครสนใจ นายให้ค่าแรงเป็นสินน้ำใจคนละ 20 บาท แต่ทุกคนปฏิเสธ ชายแปลกหน้าที่สบตา ร้านข้างทางดูเหมือนจะเป็นพี่ใหญ่ของทั้งหมด เล่าว่า ให้เขาได้ตอบแทนนายด้วย เพราะเมื่อก่อนสมัย สงครามโลกครั้งที่สอง ตอนศึกใหม่ๆ เพื่อมาดูแลแม่ที่ชรา ถูกทหารญี่ปุ่นจับกุมในข้อหาปล้นคลังของทหารญี่ปุ่น ตอนนั้นท่านนายยังเป็นนายทหารอยู่ ได้ช่วยเหลือเขาไว้ทั้งที่รู้จักลำบากใจทั้งสองฝ่าย เขาอยากจะทำตอบแทน มาตลอดแต่ไม่มีโอกาสและไม่เจอท่านอีกเลย จนมาเจอที่ร้านข้างทางแต่ไม่ได้เข้าไปทักเพราะนายคงจำไม่ได้ แต่เขาจำได้แม่น จำเลขไว้เผื่อเข้าไปเมืองจะตามหาเพื่อตอบแทน จนมาเจอรถนายตกถนนไม่ลังเลที่จะช่วย สุดท้ายนายจำได้ เข้าไปขอโทษชายคนนั้นที่จำไม่ได้เพราะตอนนั้นผมยังไม่ขึ้น คิวก็ยังไม่ขึ้น และทั้งหมดก็ ขอบคุณซึ่งกันและกัน

ข้อวิจารณ์

ผู้เขียนเรื่องนี้ คือ ท.เลียงพิบูลย์ ต้องการเผยแพร่หลักธรรมเรื่องกฎแห่งกรรมให้แพร่หลายในหมู่ชาว พุทธ เมื่อคนเชื่อเรื่องดังกล่าวก็จะทำให้คนเกรงกลัวบาปทุจริต ประพฤติแต่สุจริตตามครรลองแห่งศีลธรรม จึง รวบรวมเรื่องต่างๆ ทั้งจากประสบการณ์ผู้เขียนเองและจากผู้อื่น จะเห็นได้ว่า ชุดกฎแห่งกรรมมีหลายชุด แต่ละ ชุดมีหลายเรื่องเหล่านั้นสูญหายไปตามกาลเวลาอย่างรวดเร็ว จึงมีการรวบรวมจัดพิมพ์ขึ้น มีสถิติการพิมพ์ จำนวนมาก

แนวคิดของผู้วิจารณ์ การเสนอชุดกฎแห่งกรรมของ ท.เลียงพิบูลย์นี้ ก่อให้เกิดผลดีต่อคนใน สังคมไทย เพราะหากผู้คนได้พบได้ฟังเรื่องดีๆ มีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะค่อยซึมซับและนำไปเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดสันติสุขแก่สังคมได้ทางหนึ่ง

ในการวิจารณ์หนังสือชุดกฎแห่งกรรม ของ ท.เลียงพิบูลย์นี้ ผู้วิจารณ์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมที่ทำให้คนเป็นสัตว์บุรุษ หรือ เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง มี 7 ประการ ด้วยกัน คือ 1 ธัมมัญญตา

เป็นผู้รู้จักเหตุ 2 อุตัญญตา เป็นผู้รู้จักผล 3 อุตัญญตา เป็นผู้รู้จักตน 4 มัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ 5 กาลัญญตา เป็นผู้รู้จักกาล 6 ปริสัจญตา เป็นผู้รู้จักชุมชน 7 ปุคคัลญญตา หรือ ปุคคัลปโรปริญญตา เป็นผู้รู้จักบุคคล

ซึ่งมีหลักอยู่ว่าในการทำดีนั้น ถ้าผู้ทำนำหลักสัปปริสธรรม 7 ไปวิเคราะห์ประกอบก็จะตอบปัญหาว่า ทำไมบางครั้งทำดี แต่ไม่ได้ดี ได้ในระดับหนึ่ง

1. มัจจุราชเอื้อมไม่ถึง

เพื่อนผู้เขียนเป็นนายอำเภออยู่ปราจีนบุรีเดินทางไปราชการต่างอำเภอ ปฏิบัติราชการเสร็จก็มานั่งทานข้าวกับเพื่อนสนิทที่นัดกันไว้อีก 3 คน ระหว่างทานข้าวอยู่นั้น เรือโดยสารกลับบ้านก็มาเทียบฝั่ง เป็นเหตุให้นายอำเภอลาเพื่อนกลับบ้าน แม่เพื่อจะขอให้หยุดต่ออีกตาม รุ่งเช้ามานายอำเภอได้รับข่าวว่าเพื่อนสนิททั้งสามคนเสียชีวิต เนื่องจากอาหารเป็นพิษ หมอตรวจพบว่าเป็นอหิวาตกโรคอย่างรุนแรง

ผู้เขียนได้เสนอแ่งคิดว่า ผู้ประกอบกรรมดีเมื่อความตายเฉียดเข้ามาใกล้ก็มีเหตุให้รอดพ้นได้ ซึ่งผู้วิจารณ์ได้ว่า คนกระทำความดี เมื่อไม่ถึงคราวก็มีสิ่งมาช่วยขจัดปัดเป่าให้พ้นจากมัจจุราชได้ อีกอย่างเพราะนายอำเภอรู้จักกาลัญญตา รู้จักกาลเวลาว่าควรกลับ อย่าให้คนอื่นบนเรือรอดคนเดียว

ในมุมมองของผู้วิจารณ์ ได้ยกเรื่องความดี ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ถึงคราวตายก็รอดอย่างหวุดหวิดด้วยผลแห่งความดี ด้วยคำที่ว่ามัจจุราชเอื้อมไม่ถึง

2. คิดสั้น

หญิงสาวคนหนึ่งชอบทำบุญใส่บาตรเฉพาะภิกษุชรา ต่อมาออกเรือนแต่ไม่ราบรื่น เพราะเป็นคนแสนงอน เจ้าอารมณ์ ทุกครั้งที่โกรธสามีขึ้นมาก็บ่นว่า อยากผูกคอตาย ครั้งหนึ่งเกิดมีปากเสียงกับสามี จึงคว้าผ้าแถบผืนหนึ่งแอบไปหลังบ้านตั้งใจจะไปผูกคอตาย มีนิมิตเกิดภาพลานกว้างมีต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งมีชิงช้า มีหญิงสาวสองคนสวยงาม ชวนมาเล่นชิงช้าและมาอยู่ด้วยกัน จะสวมมาลัยให้แต่ก็กลัว หญิงสาวก็ไปเล่นชิงช้าต่อพร้อมร้องเพลงและอ่อนวอนให้หล่อนสวมมาลัย จนเคลิ้มและกำลังจะสวมมาลัย ทันใดนั้นก็เสียงดังขึ้นว่า “หยุดก่อน” หญิงทั้งสามได้ยินเสียงก็ตัวสั่น หน้าซีด พอเหลือบไปเห็นพระแก้ว ร่างกายที่สวยงามก็กลายเป็นรูปร่างที่น่าเกลียดน่ากลัว หล่อนกลัวตัวสั่นเหลียวไปเห็นพระแก้วรูปนั้น คือ หลวงตาที่ใส่บาตรเมื่อท่านยังไม่มรณภาพ สายตาของท่านเมตตา มะลิกมือไหว้ท่าน ท่านบอกว่า “สีกายาคิดสั้นอีกนะ กลับบ้านไปเถิด” พุดจบหลวงตาก็หายไป หล่อนก็รู้สึกเหมือนตื่น เมื่อได้สติก็รีบกลับบ้านบอกให้ชาวบ้านได้รู้กับเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่นั้นมามะลิกี่หมดแงงอน ไม่เอาแต่ใจตัวเองเหมือนแต่ก่อน ความสุขก็เกิดกับครอบครัว ก ร ร ม ที่ผู้หญิงคนนี้เคยนี้เคยใส่บาตร ให้พระชราปรากฏเป็นนิมิตให้หล่อนได้พบท่านเมื่อยามคับขัน ได้ฟังคำตักเตือนจนได้สติ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่นั้น กรรมที่เป็นฝ่ายกุศลมาเป็นแรงผลักดันให้เกิดภาพนิมิตจนได้สติขึ้นเอง

ในมุมมองของผู้วิจารณ์ ผู้เขียนยกเรื่องบุญกุศลส่งผลให้เอาชนะมารได้ แม้จะมีพระมารจะเอาชีวิตไปก็ตาม ส่วนผู้ที่ไม่เคยสร้างบุญกุศล เมื่อมีพระยามารมาล่อลวงไปก็มีอาจเหลือใจได้

3. เพื่อนร่วมตาย

ผู้เขียนได้เสนอเรื่องลงชงกับลุงบัวที่ผูกพันกัน หนีตายจากการใช้แรงงานทาสที่ปักซีได้ พอกลับมาได้อยู่บ้านเดิม โดยลงชงกลับมาอยู่บ้านกับพ่อแม่ ลุงบัวมาอาศัยอยู่กับพี่ชายและพี่สะใภ้ ต่อมาลุงบัวถูกพี่สะใภ้และญาติพี่สะใภ้กำจัดให้ออกจากกองมรดก โดยให้กินยาที่ทำให้ฟันเพื่อนเหมือนคนบ้าและใส่โซ่ไปขังไว้ที่บ้านสวน โดยที่พี่ชายไม่รู้เรื่องคิดว่าน้องชายเป็นบ้าจริง โดยมีหลานสาวช่วยเขียนจดหมายถึงลุงชงให้มาช่วย สุดท้ายลุงชงก็ช่วยลุงบัวออกมาได้และปลุกบ้านให้อยู่ใกล้บ้านลุงชง ผึ้งพี่สะใภ้ก็ทุกข์ใจ สุดท้ายสารภาพกับสามีว่า ตนเองกับพี่สาวพี่เขยช่วยกันกำจัดลุงบัว สุดท้ายเป็นประสาธแล้วไปอยู่บ้านสวน ต่อมาลุงชงเสียชีวิตวันเผาศพลุงบัวรำพึงรำพรรณถึงลุงชง จนผู้ไปร่วมงานต่างสะเทือนใจ เรื่องนี้แปลกวรรณเวียนแล้วก็จบลงด้วยกฎแห่งกรรม ผู้เขียนเรียกท่านทั้งสองนี้ว่า “เพื่อนร่วมตาย”

ในมุมมองของผู้วิจารณ์ ยกเรื่องเพื่อนตายซึ่งสอดคล้องกับทางพระพุทธศาสนาในเรื่องมิตรแท้ หรือ สหมิตร 4 ประเภท คือ เพื่อนประมาทช่วยรักษาเพื่อน เพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน เมื่อมีภัยเป็นที่พึ่งพำนักได้ เพื่อนมีกิจจำเป็นช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

4. ผู้เห็นไกล

เรื่องนี้คือผู้เขียนมีเพื่อนรุ่นน้องคนหนึ่งได้คบหากับสองสาวพี่น้อง ผู้เป็นพี่สาวสวย กระตุ้นอารมณ์สำหรับผู้พบเห็น แต่รสนิยมสูง ฟุ่มเฟือย ส่วนผู้น้องถึงหน้าตาปานกลาง กิริยามารยาทดี เป็นแม่ศรีเรือน ชอบทำบุญ ซึ่งงามคนละแบบ สุดท้ายฝ่ายชายเลยเลือกผู้เป็นน้องมาเป็นคู่ครอง โดยเขาเสนอว่าการเลือกคู่ครองต้องพิจารณาจากสามสิ่งสำคัญ ได้แก่ **เกิดดี** คือ การดูแลเอาใจใส่ทารก เลี้ยงให้เขาเติบโตใหญ่ในสภาพแวดล้อมที่ดี **สืบพันธุ์ดี** คือ การเลือกคู่สมรส ต้องเป็นคนดีมีศีลธรรม **ตายดี** คือ ผู้ทำกรรมดี ตายไปมีแต่คนสรรเสริญ

เรื่องนี้จึงสอดคล้องกับหลักสัปบุริสธรรมข้อ 7 ที่ว่า บุคคลผู้ฉลาด รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล เลือกคบคนดีมีศีลธรรม

มุมมองของผู้วิจารณ์ ผู้เขียนได้ยกเรื่องการคบเพื่อนและพัฒนาเป็นคู่สมรสนั้นไม่ได้เลือก ความสวยงาม ความฟุ่มเฟือย แต่เลือกคนที่มีศีล มีธรรม สีสความพอเพียงตามอรรถภาพ โดยมองถึงอนาคตภายภาคหน้าเป็นสำคัญ

5. ความกรุณาปราณี

นายแพทย์คนไทยไปศึกษาต่อเกี่ยวกับโรคเมืองร้อนและโรคผิวหนังที่อินเดีย ประสบปัญหาทางการเงินที่ทางบ้านไทยยังไม่ส่งมาให้ แต่รอแล้วรอเล่าก็เจ็บหาย ไม่ได้รับข่าวทางบ้านเลย เกิดการกระวนกระวายใจ เป็นทุกข์มาก มีเพื่อนวิศวกรชาวอินเดียเห็นดังนั้น จึงคะยั้นคะยอถามสาเหตุ เมื่อทราบว่าเป็นเรื่องเงินเลยให้ยืม 400 รูปี ทั้งๆที่นายแพทย์คนไทยยืมเพียง 200 รูปี เพราะวิศวกรเห็นแพทย์ไทยคนนี้มีน้ำใจ รักษาไข้ให้ฉันทาล ซึ่งนายแพทย์ไทยไม่ได้รังเกียจเลย

มุมมองของผู้วิจารณ์ ผู้เขียนยกเรื่องของนายแพทย์คนไทยมีจรรยาบรรณแพทย์ เห็นคนป่วยต้องช่วยรักษาไม่ว่าเขาจะเป็นใคร อีกอย่างเพราะคำสอนของพุทธศาสนา สอนให้มีพรหมวิหาร 4 ข้อมีเมตตา กรุณา ความดีจุดนี้ จึงตอบสนองให้นายแพทย์ไทยได้รับการช่วยเหลือจากชาวอินเดีย

6. กีฬาที่ผิดศีล

ผู้เขียนได้ยกเรื่องในอดีตที่เคยทำเรื่องไม่ดี ตนเองได้ยิงนกทางเขนโดยใช้อาวุธปืน จนนกอกทะลุตาย ผู้เขียนเกิดสังเวชสลดใจได้คิดว่าจะยิงนกทำไม ไม่ได้กินด้วย นกมาอาศัยบ้านตัวเอง เมื่อสมัยเป็นวัยรุ่น เคยยิงนกแข่งขันกับเพื่อนๆว่าใครจะได้มากกว่ากัน นกตายเพราะฝีมือเขาเป็นจำนวนมาก ต่อมาเกิดเปลี่ยนใจ เกรงกลัวบาปและกลัวนกจะสูญพันธุ์จึงเลิกฆ่านก เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อคนเราเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และได้คบค้าสมาคมกับคนมีศีลธรรม ย่อมได้ข้อคิดใหม่ที่ดีมีเหตุผล อาจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ดี มาเป็นพฤติกรรมที่ดีได้เพราะมี อุตตัญญูตา ความรู้จักตนเอง

ในมุมมองของผู้วิจารณ์ ไม่ว่าจะเป็ศีลระดับใดของศีลสังคัม หากเพียงแต่รู้เข้าใจสมาทานกัน บ่อยๆ ขอกันไปตามประเพณี ตามสังคัมที่ไม่เข้าใจจริงไม่รักษา ไม่ปฏิบัติ ศีลนั้น ก็ไม่อาจมีคุณค่าไปปกป้องรักษาผู้ขอได้ โดยเฉพาะหลักศีล 5 ซึ่งเป็นบรรทัดฐานสำคัญของการเข้าถึงธรรม เข้าถึงศีลในระดับสูงต่อไป ผู้ประสงค์จะเข้าถึงความสงบ สบาย สว่างไสว เบาว่าง จนถึงความหลุดพ้น คือพระนิพพานได้จะต้องเริ่มจากศีล พื้นฐานคือศีล 5 นี้ก่อน ศีล 5 จึงเปรียบเสมือนบันไดขั้นแรก ซึ่งผู้จะขึ้นไปสู่ที่สูงจะต้องเหยียบย่างก้าวข้ามไปก่อน คนส่วนมากมักจะเข้าใจว่า ศีล 5 นั้นไม่สำคัญปฏิบัติไม่ปฏิบัติรักษาไม่รักษาไม่เห็นจะมีอะไรเปลี่ยนแปลง จะฆ่าสัตว์ จะดื่มสุราเมาสุราก็ไม่เห็นเสียหายอะไร นั้นเป็นเพราะบุคคลนั้นๆ ยังไม่รักษาศีล ปฏิบัติศีลให้ถึงจิตใจ ยึดเอาแค่ว่า วาจา เท่านั้น หากศึกษาและปฏิบัติจนถึงจิตใจแล้วจะเห็นได้ว่า ศีล 5 นั้นมีความสำคัญ มีคุณค่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง และมีผลต่อการเป็นชาวพุทธอย่างยุดยั้ง (สำลี รักสุทธี, 2543 : 34)

7. สวรรค์ของคนบาป

เรื่องนี้ลุงเป็นนายทุนปล่อยเงินให้กู้และต้องมีโฉนดที่ดินมาค้ำประกัน บังคับให้จ่ายดอกเบี้ยที่สูงจนผู้มาขอกู้ต้องสูญเสียวทรัพย์สินทั้งเงินและอสังหาริมทรัพย์ ลุงคนนี้ไม่เชื่อในเรื่องบาปบุญกรรม นรกสวรรค์ เพราะมีความโลภ แต่หลานมักจะขัดขวางลุงมิให้กระทำผิดหลักศีลธรรม จนลุงไล่หนี ต่อมาลุงป่วยหนักรักษาอย่างไรก็ไม่หาย หลานชายจึงปรึกษาพระกรรมฐาน ท่านพิจารณาแล้ว กรณीलุงมีอาจต่อหรือยื้อชีวิตไว้ได้อีก เพราะมิได้ทำกรรมดีไว้เลยแม้แต่น้อย ก่อนลุงจะสิ้นใจท่านให้ทำสมาธิ เพื่อให้จิตสงบ ลุงพอได้พบธรรมไม่นานก็สิ้นใจ นับว่าได้ลิ้มรสธรรมนิทานน้อย

ในมุมมองของผู้วิจารณ์ เรื่องนี้ขณะที่ลุงไม่สบายหนักมีอาการหวาดกลัวตลอดเวลา เวลาหลับฝันเห็นแต่คนจะมาเอาชีวิต ตื่นมาร่างกายร้อนรุ่มจากข้างใน ผลกรรมที่ลุงคนนี้ขาดศีลธรรม กรรมชั่วที่กระทำ ได้มาปรากฏให้เห็นขณะป่วยจนอยู่ไม่เป็นสุขและเสียชีวิตในที่สุด

8. เด็กข้างถนน

เรื่องนี้ผู้เขียนเล่าว่า ลุงคนหนึ่งไปหาเพื่อนแถวบางลำพู พบเด็กชายฉลากกินแบ่งรัฐบาล ร้องเรียกขานว่า “เหลือใบสุดท้ายแล้วครับ” เลยซื้อปรากฏว่าลุงถูกฉลาก จึงออกตามหาเด็กเพื่อจะมอบรางวัลเป็นการตอบแทน แต่ตามหาอย่างไรก็ไม่เจอ จนพบเด็กคนหนึ่ง นั่งร้องไห้ เพราะมีเด็กอีกคนที่โตกว่ารังแก เด็กคนนี้รับหวานเย็นมาขาย ขายได้เท่าไรก็เอาไปคืนเจ้าของแล้วเขาจะให้เปอร์เซ็นต์ ใจความว่า เด็กโตแกล้งเพราะชวนให้เล่นพนันเอาเงิน แต่เด็กคนนี้ไม่เล่นด้วย เลยเตะกระตักเลยแตก เด็กคนนี้อยู่กับยายอาศัยกับแม่ชีที่วัด ยายสอนดีเป็นเด็กใฝ่รู้ ขยัน ลุงเลยตัดสินใจให้เงิน 80 บาท เพื่อไปคืนเจ้าของหวานเย็นและเหลือจากนั้นไว้ใช้จ่ายกับยาย หลังจากนั้นประมาณสองปี ลุงไปเบิกเงินที่ธนาคารตอนเช้า แล้วไปทำธุระนอกบ้าน ตอนดึกกลับมาบ้านกำลังเดินเข้าซอยก็มีเสียงเรียกให้หยุด เสียงนั้นคือเสียงของเด็กที่ลุงเคยให้เงิน 80 บาทนั่นเอง มาเตือนลุงให้ระวังตัว เพราะโจรสลัดดำจะมาขึ้นบ้าน จึงแจ้งตำรวจก็จับโจรสลัดดำและพวกเข้าคุกตามกฎหมาย

ลุงเลยตามหาเด็กเพื่อขอไปเป็นบุตรบุญธรรม เพราะถูกชะตามาก ตามไปเจออยู่ที่วัดกับหลวงตา ซึ่งยายของเด็กเสียชีวิตแล้ว เด็กเล่าให้ฟังว่า หลังจากที่ยายเสียชีวิตได้ขอลงจากออกไปทำงานเป็นเด็กล้างจานอยู่ที่ร้านอาหาร เจ้าของร้านเอ็นดูเขามาก แต่เพื่อนร่วมงานเอาแต่ใจฉฉฉฉจะกำจัดเด็กจะใช้มีดแทง แต่สลัดดำเข้ามาช่วย เด็กเห็นว่าสลัดดำมีพระคุณเลยตัดสินใจไปทำงานด้วย มาอยู่ที่หลังว่าสลัดดำเป็นโจรทำงานทุจริตและจะไปปล้นบ้านลุง เด็กก็เลยต้องไปเตือนได้ทัน ลุงเห็นว่าเด็กเป็นกตัญญูเลยขอไปเป็นบุตรบุญธรรม แต่เด็กปฏิเสธเกรงว่าจะนำความเดือดร้อนมาให้ลุง เพราะสลัดดำตราหน้าไว้ว่า ออกจากคุกจะล้างแค้นคนทรยศที่ทำให้โดนจับ ไปอยู่ไหนกับใครจะฆ่าให้หมด ลุงได้ฟังอย่างนั้นก็ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่มีใครมาทำร้ายได้ จะให้ไปอยู่ไร่ต่างจังหวัดมีคนงานที่แข็งแรงและซื่อสัตย์ดูแล เด็กตกลงไปอยู่กับลุงแต่ไม่ใช่ในฐานะบุตรบุญธรรม เพียงแค่เป็นลูกจ้างคนหนึ่ง

วัน เดือน ปีผ่านไปเด็กยังไม่คลายทุกข์ ดูไม่มีความสุข ลุงคิดว่าจะให้เด็กไปบวชเพื่อจะได้ความสุขทางใจโดยอาศัยรสพระธรรม วันหนึ่งมีพระมาดุรงค์ปักกลดอยู่ปลายสวน ลุงเลยชวนคนงานและเด็กไปกราบทำอาหารไปถวาย เมื่อเปิดกลดมาปรากฏว่าเป็นสลัดดำ หลวงพี่สลัดดำไม่ได้แสดงกิริยาผิดปกตืออะไร แต่ร้องว่าไม่ต้องกลัว ไม่มีโจร มีแต่สาวกพระพุทธเจ้า ทุกอย่างเป็นแค่อดีต ในที่สุดเด็กก็ขอมาพระรูปนั้นและขอเป็นบุตรบุญธรรมลุงทุกอย่างจบลงอย่างสุขใจ

วิจารณ์ได้ว่า ผู้ทำดีไว้ ผลดีจะเกิดในโอกาสอันเหมาะสม

9. ความดี

เรื่องนี้ได้เล่าเรื่อง หนายขับรถส่วนตัวพาลูกและภรรยาไปเที่ยวต่างจังหวัด ขากลับลูกชายอยากกินผักบัว ภรรยาจึงลงไปซื้อ ระหว่างรอภรรยาอยู่นั้นได้มีชายคนหนึ่งอายุประมาณ 40 เศษๆ ได้สบตา เขาหลบตาแบบมีพิรุณ พยายามนึกเท่าไรก็นึกไม่ออกว่าเคยเจอเมื่อไร เมื่อซื้อของเสร็จขับรถออกมาได้ประมาณ 20 นาทีฝนตกหนักมาก ถนนลื่นทำให้บังคับพวงมาลัยไม่ไหว รถตกข้างถนน ฝนก็ตกหนักขึ้นเรื่อยๆ หนายขึ้นมานบนถนนเพื่อโบกรถ โบกเท่าไรก็ไม่มีคนไหนจอด ทุกคนต่างก็รีบ สูดทำยารถบรรทุกของชายแปลกหน้าที่เผลอ

สบตาก็เข้ามา รถบรรทุกขับผ่านไปและจอดลงมา มีชายรูปร่างใหญ่ ลำสัน 8 คน ช่วยกันลากรถยนต์ของนาย ขึ้นมาถนนได้และช่วยกันวิดน้ำล้างโคลนจนสะอาด นายรู้สึกตื่นตันให้ค่าแรงเป็นสินน้ำใจคนละ 20 บาท แต่ทุกคนปฏิเสธ ชายแปลกหน้าที่สบตาเป็นพี่ใหญ่ของทั้งหมด เล่าว่า ให้เขาได้ตอบแทนนายด้วย เพราะเมื่อก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ตอนศึกใหม่ๆเพื่อมาดูแลแม่ที่ชรา ถูกทหารญี่ปุ่นจับกุมในข้อหาปล้นคลังของทหารญี่ปุ่น ตอนนั้นท่านนายยังเป็นนายทหารอยู่ ได้ช่วยเหลือเขาไว้ทั้งที่รู้จักลำบากใจทั้งสองฝ่าย เขาจึงอยากตอบแทนเมื่อมีโอกาส

วิจารณ์ว่า คนที่เป็นสัตว์บุรุษ คือคนดี เมื่อรำลึกถึงผู้มีพระคุณมักจะหาทางตอบแทน ชายแปลกหน้านี้ได้กระทำต่อนายผู้เคยช่วยเหลือเขาในอดีต

จุดเด่นของหนังสือชุดกฎแห่งกรรม

1. ด้านการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบเล่าเรื่อง มีตัวละครทั้งฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดี ผู้อ่านจะเกิดจินตนาการเห็นภาพตัวละครชัดและซึมซับเอามาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี
2. ภาษาที่ผู้เขียนใช้เป็นภาษาธรรมดาที่อ่านเข้าใจง่าย ไม่ต้องเปิดพจนานุกรมค้นหาความหมาย
3. คุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรม จุดประสงค์ผู้เขียนต้องการส่งเสริมศีลธรรมแก่คนในสังคมไทย เรื่องที่นำเสนอจึงเน้นกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีการพิมพ์เผยแพร่หลายครั้ง จากสถิติการตีพิมพ์นอกจากนี้ยังมีการนำไป อ่านออกอากาศทางวิทยุและสร้างบทละครทางโทรทัศน์หลายครั้ง
4. คุณค่าด้านวรรณกรรมของกฎแห่งกรรมจัดเป็นงานเขียนเชิงวรรณกรรมทางพุทธศาสนาที่ทรงคุณค่า ผู้อ่านและฟังจะเกิดความเพลิดเพลินในแต่ละเรื่องที่น่าสนใจ นำไปสอนเด็กเยาวชนและบุตรหลานได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติ อนุญา. (2548). *ธรรมเพิ่มพลังชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพบรินทร์.
- ท.เลียงพิบูลย์ (นามแฝง). (2548). *"กฎแห่งกรรม เล่ม 3 : มัจจุราชเอื้อมไม่ถึง"*. กรุงเทพมหานคร: ช่างทองพระเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลสังฆปริณายก, (2559). *ชีวิตนี้น้อยนัก*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย,
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *ธรรมนูนชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ว.วชิรเมธี. (2555). *รู้ก่อนตายไม่เสียดายชาติเกิด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปาน.
- สำลี รักสุทธี. (2543). *ศีลสุดท้ายอดวินัยของพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.